

Psychosocial Factors Related to the Working Behavior with Kalayamamitra of Teachers under Pathumthani Secondary Education Service Area¹

Ramonthon Namuang²
Thasuk Junprasert³

Received: August 10, 2015

Accepted: August 14, 2015

Abstract

The purposes of this comparative correlational research were to 1) study the interaction effect between psychological and social factors related to working behavior with Kalayamamitra of teachers and 2) to study the predictive power on working behavior with Kalayamamitra of teachers on psychological, social factors and psychological states. This research samples consisted of 470 teachers who work under Pathumthani Secondary Education Service Area from multi-stage sampling techniques. The research consisted of 9 instruments, which were in the form of summated rating scales. The reliability with alpha coefficients was between .71 - .93. The data were analyzed by Two-Way ANOVA and Stepwise Multiple Regression Analysis. The research findings were as follows: 1) there were no interactions between social supporting and future orientation – self control on the total working behaviors with Kalayamamitra but found positive interaction on the two sub-working behaviors with Kalayamamitra, i.e. the attraction and protecting; 2) there were interactions between social supporting and the four paths of accomplishment in Buddhism or Iddhipada on the total working behaviors with Kalayamamitra and on one sub-working behavior with Kalayamamitra; 3) there were positive interactions between work socialization and future orientation and self-control on the total working behaviors with Kalayamamitra and in three sub-working behaviors with Kalayamamitra, i.e. the attraction good-relation and protecting; 4) there were no interactions between work socialization and Iddhipada on the total working behaviors with Kalayamamitra; 5) the result from the Enter-Multiple Regression Analysis found that in the overall group, 7 independent factors predicted the working behaviors with Kalayamamitra at a variance of 56%; and 6) the important predictors were Iddhipada and teacher spirituality.

Key word: working behavior with Kalayamamitra, Iddhipada, teacher spirituality

¹ Thesis for the Master Degree in Applied Behavioral Science Research, Srinakharinwirot University

² Graduate Student, Master degree in Applied Behavioral Science Research, Srinakharinwirot University
E-mail: nokgrajib_jennywren@hotmail.com, Tel. 08-1797-6857

³ Lecturer, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร ของข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี¹

รมณธรรม¹ นาเมือง²
ฐาศุภร์ จันประเสริฐ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะ และสถานการณ์ทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครู และ 2) เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครู ด้วยตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะสถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะตามสถานการณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีจำนวน 470 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า 6 ระดับ จำนวน 9 แบบวัด มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาระหว่าง .71 ถึง .93 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า 1) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร แต่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวกับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการทำตนให้เป็นมิตรน่าคบและด้านการป้องกันสิ่งไม่ดี 2) พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและอิทธิบาท 4 กับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรในด้านรวมและด้านการทำตนให้เป็นมิตรน่าคบหา 3) พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรทั้งด้านรวมและด้านย่อยทุกด้าน 4) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมและอิทธิบาท 4 กับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร 5) ตัวทำนายร่วม 7 ตัวแปร สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรได้ร้อยละ 56 และ 6) ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร ได้แก่ อิทธิบาท 4 และจิตวิญญาณความเป็นครู

คำสำคัญ: พฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร อิทธิบาท 4 จิตวิญญาณความเป็นครู

¹ ปรียญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การที่จะพัฒนาคนในชาติให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพนั้น การจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นรัฐบาลจึงพยายามพัฒนาระบบการศึกษาในประเทศให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความเป็นไปของโลกยุคปัจจุบัน เพื่อที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้นในปีพุทธศักราช 2542 เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ หลังจากนั้นได้มีแนวทางและข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ.2552-พ.ศ.2561) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 2-42) โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และมีการพัฒนาคุณภาพคนไทย ครูสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ ซึ่งครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปูพื้นฐาน ปลุกฝังให้เยาวชนมีลักษณะอันพึงประสงค์ และเป็นกุญแจสำคัญของการศึกษานอกจากทำหน้าที่สอนตามหลักสูตรแล้วยังเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และโลกทัศน์ที่ทันต่อเหตุการณ์เพื่อเป็นการชี้แนะแหล่งวิทยาการต่างๆ ให้นักเรียน (อมรวิรัช นาคทรพรพ, 2540, หน้า 121) ครูเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญ นำ ความช่วยเหลือด้วยความรัก หวังดีต่อนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด โดยลักษณะครูที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอนอบรม แนะนำ ชักจูง พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือ ให้นักเรียนให้ได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะที่เรียกว่าความเป็นกัลยาณมิตร (สุมน อมรวิวัฒน์, 2530, หน้า 74) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญยิ่งของครู นักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้ร่วมงานต่างคาดหวังและต้องการครูที่มีลักษณะกัลยาณมิตรสูง มีหลักฐานยืนยันจากรายงานการศึกษาพฤติกรรมของครูในอุดมคติของนักเรียน พบว่า ลักษณะที่นักเรียนประทับใจและต้องการให้ครูปฏิบัติ ได้แก่ อารมณ์ดี ร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ดุด่า เข้าใจความรู้สึก เอาใจใส่ทั้งเรื่องการเรียนและสุขภาพ ให้ความรักความจริงใจกับนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน รับฟังความคิดเห็นอย่าง มีเหตุผล และไม่ลงโทษด้วยการตี แต่ใช้การตักเตือน การสอนชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ตีมีสุรา ไม่สูบบุหรี่ ไม่เล่นการพนันและ

ไม่ติดยาเสพติด เป็นต้น (กองวิจัยการศึกษา, 2542, หน้า 22-24) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรวรรณ ครุฑนาท (2542, หน้า 44-48) และ พรรตณฤณ เพชรวิวรรณ (2545, หน้า 141) พบว่าทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ล้วนมีความคาดหวังว่า ครูควรเป็น ผู้มีความเมตตากรุณา เอาใจใส่นักเรียน เป็นที่ปรึกษาที่ดี เสียสละ รู้จักให้อภัย วางตัวเหมาะสม มีความยุติธรรม มีใจเป็นกลาง เป็นแบบอย่างที่ดี พูดจาสุภาพ ควบคุมอารมณ์ได้ พยายามสอนให้นักเรียนเข้าใจ และไม่มั่วสุมอบายมุข ล้วนแต่เป็นลักษณะของพฤติกรรมกัลยาณมิตร อีกทั้งงานวิจัยของ นิดา ศรีสร้อย (2551, หน้า 190-195) พบว่าลักษณะกัลยาณมิตรของครูและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามความเห็นของครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย เสนสาย (2554) ได้ศึกษาอิทธิพลกัลยาณมิตรจากบุคคลรอบข้างนักเรียน 3 กลุ่ม ได้แก่ผู้ปกครอง เพื่อนและครู รวมถึงโยนิโสมนสิการ ความเชื่อในกุศลกรรมบถ 10 และปัจจัยทางจิตที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่ากัลยาณมิตรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน และจากผลการสำรวจ “สวนดุสิตโพล” ของสำนักวิจัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2556) ที่ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองทั่วประเทศถึงความคิดเห็นที่มีต่อครู พบว่าข้อดีของครู คือเป็นผู้ให้ความรู้ ให้การอบรมสั่งสอนที่ดีกับเด็กช่วยเหลือเด็กแทนผู้ปกครองมีทักษะความรู้ความสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน การแต่งกาย บุคลิกภาพดีเป็นแบบอย่างที่ดี และจุดด้อยของครูคือมีเวลาให้กับเด็กน้อย มีงานมากทำให้สอนเด็กหรือดูแลเด็กได้ไม่เต็มที่ การควบคุมอารมณ์เมื่อโมโหมักจะทำโทษเด็กโดยไม่ฟังเหตุผล และความรักความทุ่มเทในวิชาชีพของครูในปัจจุบันมีน้อยลง ไม่เหมือนครูสมัยก่อน โดยผู้ปกครองอยากได้ครูที่เก่ง มีความรู้ความสามารถ มีเทคนิคในการสอนที่ดี สอนเข้าใจ มีเวลาให้กับเด็ก ให้ความรักดูแลเอาใจใส่และเข้าใจเด็ก เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำที่ดีและใจดี

มีกริยามารยาทสุภาพ สิ่งที่น่ารักเรียนประทับใจครูมากที่สุด คือครูใจดี พุดเพราะให้ความรักความห่วงใย ครูจะคอยสอนคอยเตือน ดูแลอบรมให้เป็นคนดี ให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือและการได้ทำกิจกรรมร่วมกับครู นักเรียนชอบครูที่มีลักษณะใจดี รักและเข้าใจเด็ก พุดคุยสนุกสนาน เป็นกันเอง เก่ง มีวิธีการสอนหรือเทคนิคในการสอนที่สนุก เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ มีบุคลิกภาพดี แต่งกายดี มีมารยาทอีกทั้งโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งเป็นสถานศึกษาที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงถึงความต้องการครูที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรอย่างแท้จริง ทั้งนี้การที่ครูจะมีพฤติกรรมอย่างไร มากน้อยเพียงใด ในทางพฤติกรรมศาสตร์เชื่อว่าการศึกษาที่บุคคลจะมีพฤติกรรมใดๆ ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านจิตใจ เป็นต้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541, หน้า 105-108; Magnusson & Endler, 1977, หน้า 18-21) เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งกล่าวไว้ว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นจากปัจจัยเชิงสาเหตุ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ทางสังคมผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเอง อธิปไตย 4 จิตวิญญาณความเป็นครู การสนับสนุนทางสังคม การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน เจตคติต่อพฤติกรรมการทำงาน และความเครียดในการทำงานที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อส่งเสริมและพัฒนาข้าราชการครูให้มีพฤติกรรมทำงานอย่างเป็น

กัลยาณมิตร เพื่อรองรับการแก้ปัญหาของนักเรียนและเยาวชน ตามยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของจังหวัดปทุมธานี และแผนยุทธศาสตร์ยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ที่มีเป้าหมายเพื่อยกคุณภาพผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ยกคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงสู่มาตรฐานสากล ในปี พ.ศ.2561 และเป็นการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง จิตลักษณะและสถานการณ์ทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครู ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย
2. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครูด้วยตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะ สถานการณ์ทางสังคม และจิตลักษณะตามสถานการณ์ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ข้าราชการครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรทั้งด้านรวมและด้านย่อยมากกว่าข้าราชการครูที่มีลักษณะอื่นๆ
2. ข้าราชการครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงและมีอิทธิบาท 4 สูงจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรทั้งด้านรวมและด้านย่อยมากกว่าข้าราชการครูที่มีลักษณะอื่นๆ
3. ข้าราชการครูที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรทั้งด้านรวมและด้านย่อยมากกว่าข้าราชการครูที่มีลักษณะอื่นๆ
4. ข้าราชการครูที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานสูงและมีอิทธิบาท 4 สูงจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรทั้งด้าน

รวมและด้านย่อยมากกว่าข้าราชการครูที่มีลักษณะอื่นๆ

5. ตัวแปรชุดจิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร (ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน อธิปไตย 4 และจิตวิญญาณความเป็นครู) ตัวแปรชุดสถานการณ์ทางสังคม 2 ตัวแปร (ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมและการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน) และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร (ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตรและความเครียดในการทำงาน) ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตรทั้งด้านรวมและด้านย่อย

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในปีการศึกษา 2557 โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จากโรงเรียนวิถียุทธและโรงเรียนทั่วไป ประกอบด้วยโรงเรียนปทุมวิไล โรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒน์ (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ โรงเรียนบัวแก้วเกษร โรงเรียนธัญบุรี โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต และโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี รวมจำนวนทั้งสิ้น 470 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 9 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมแบบวัดพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตรด้านการทำตนให้เป็นมิตรน่าคบหา ($\alpha=.78$) ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพ ($\alpha=.82$) และด้านการป้องกันสิ่งที่ไม่ดี ($\alpha=.71$) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\alpha=.80$) แบบวัดอธิปไตย 4 ($\alpha=.89$) แบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู ($\alpha=.86$) แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม ($\alpha=.74$) แบบวัดการถ่ายทอดทางสังคม ($\alpha=.76$) แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตร ($\alpha=.85$) และแบบวัดความเครียดในการทำงาน ($\alpha=.93$) โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาคำเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือวิจัย

และนำไปทดลองใช้กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คนและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน และแบบขั้นตอน

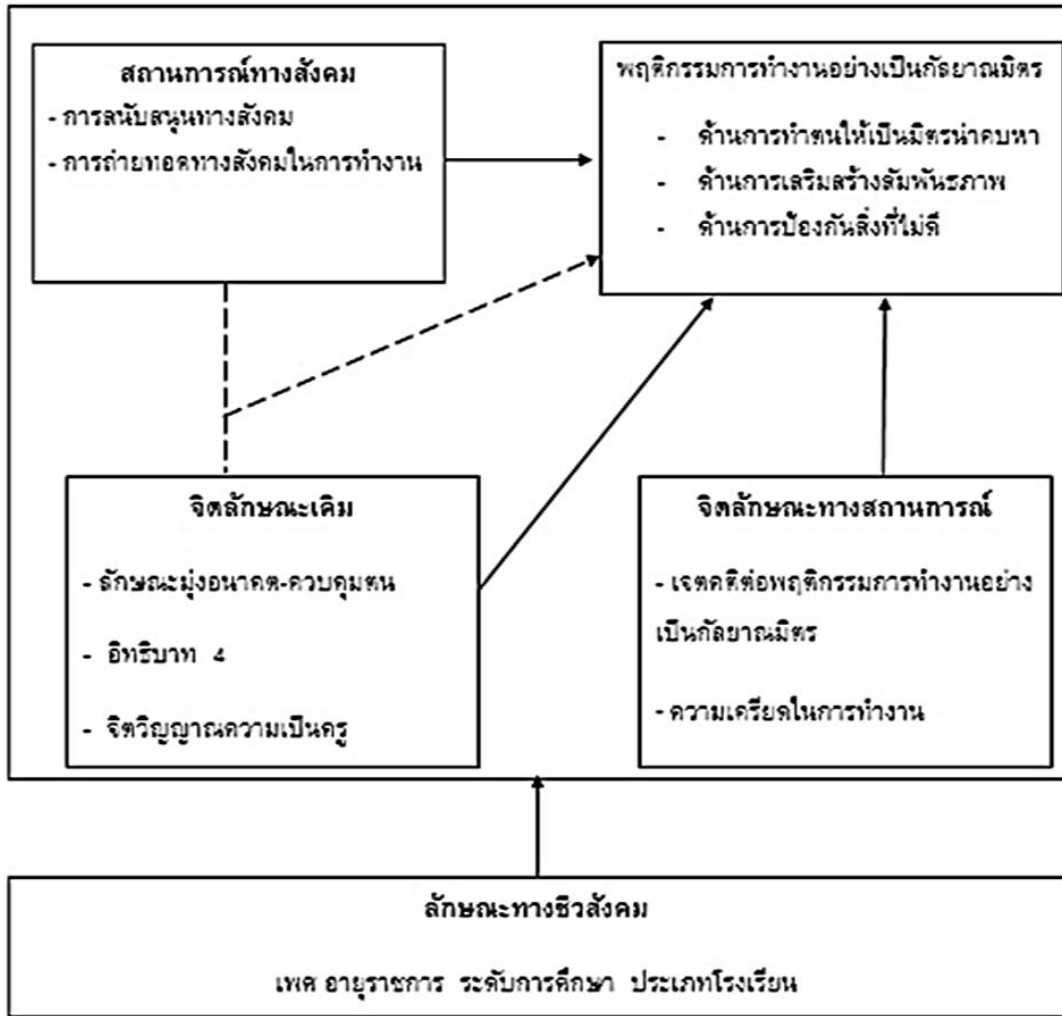
การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และให้เจ้าหน้าที่ของทางโรงเรียนเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลให้ โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลประมาณ 2 เดือน (กลางเดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม 2558)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ใช้แนวการวิเคราะห์สาเหตุพฤติกรรมตามรูปแบบทฤษฎีสัมพันธนิยม (Interactionism Model) (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2541, หน้า 105-108; Magnusson & Endler, 1977) และทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2538, หน้า 15) เป็นกรอบในการประมวลเอกสาร และกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการทำงานตามหลักกัลยาณมิตร ซึ่งรูปแบบทฤษฎีสัมพันธนิยมกล่าวว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นจากปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญ 4 ประการ คือ ลักษณะสถานการณ์ จิตลักษณะเดิม จิตลักษณะเดิมที่มีอิทธิพลร่วมกับสถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นการอธิบายพฤติกรรมที่มุ่งเน้นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตใจของบุคคลกับสถานการณ์ที่เขาประสบอยู่ ซึ่งทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมได้ข้อสรุปสอดคล้องตรงกันว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมของคนที่คนเก่ง เกิดจากสาเหตุทางจิตใจ 2 ส่วน คือจิตลักษณะส่วนแรกที่เป็นรากต้นไม้ 3 ประการ และส่วนที่เป็นลำต้น คือจิตลักษณะ 5 ประการ การศึกษาในครั้งนี้ใช้แนวคิดดังกล่าวเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร 4 กลุ่มคือกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน อธิปไตย 4 และจิตวิญญาณความเป็นครู

กลุ่มตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม และการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน กลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร ความเครียดในการทำงาน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลุ่ม

จิตลักษณะเดิมและกลุ่มสถานการณ์ทางสังคม โดยมีลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ราชการ ระดับการศึกษา และประเภทโรงเรียน เป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม ดังภาพประกอบ 1

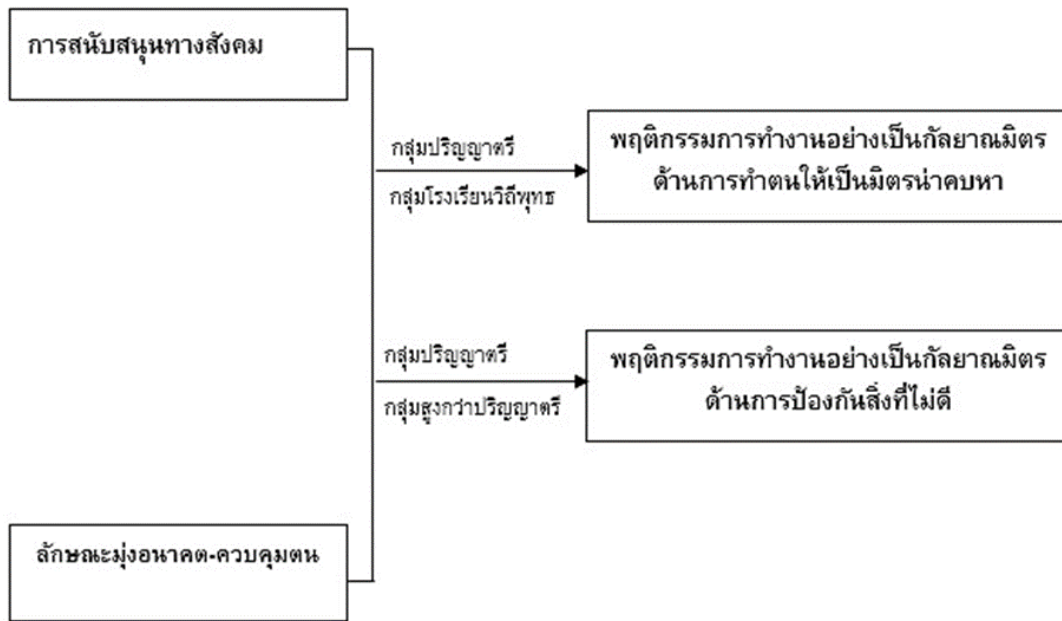

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนกับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย แต่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระดังกล่าวกับพฤติกรรม

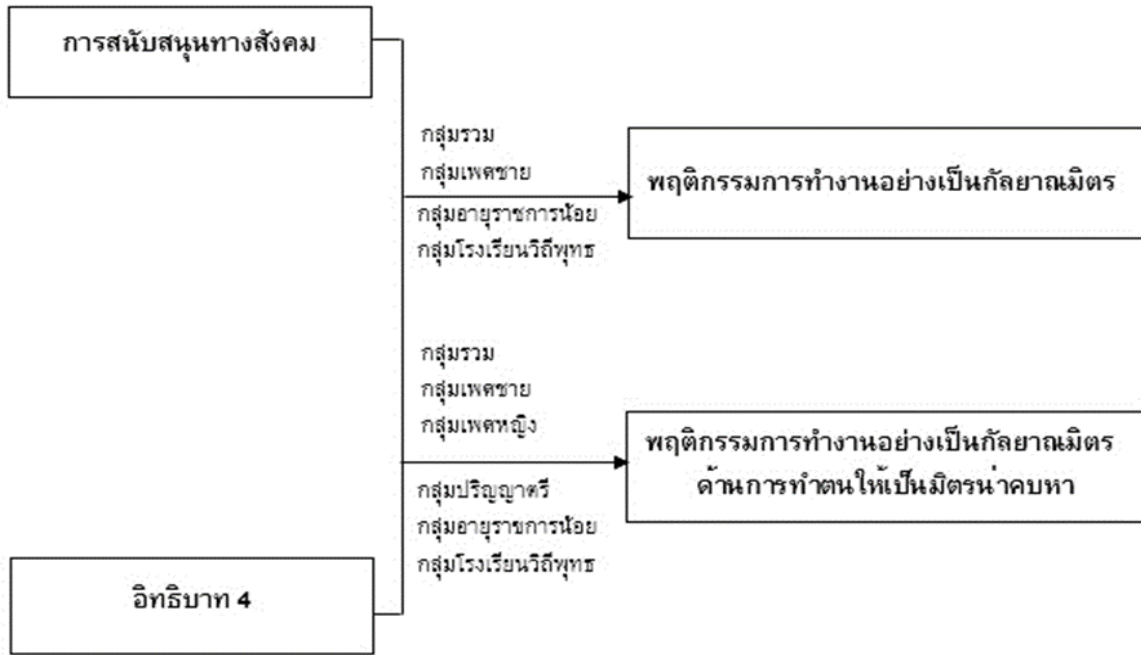
การทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการทำตนให้เป็นมิตรน่าคบในกลุ่มย่อย คือ กลุ่มปริญญาตรีและกลุ่มโรงเรียนวิถิพุทธ และด้านการป้องกันสิ่งไม่ดี พบในกลุ่มข้าราชการครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งถือว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 บางส่วน (ภาพประกอบ 2)

ภาพประกอบ 2 ผลปฏิสัมพันธ์แบบสองทางที่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 1

2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางพบว่า ตัวแปรพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ การสนับสนุนทางสังคมและอิทธิบาท 4 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มอายุราชการน้อย และกลุ่มโรงเรียนวิถิพุทธ และพบว่า ตัวแปรตามพฤติกรรมการทำงาน

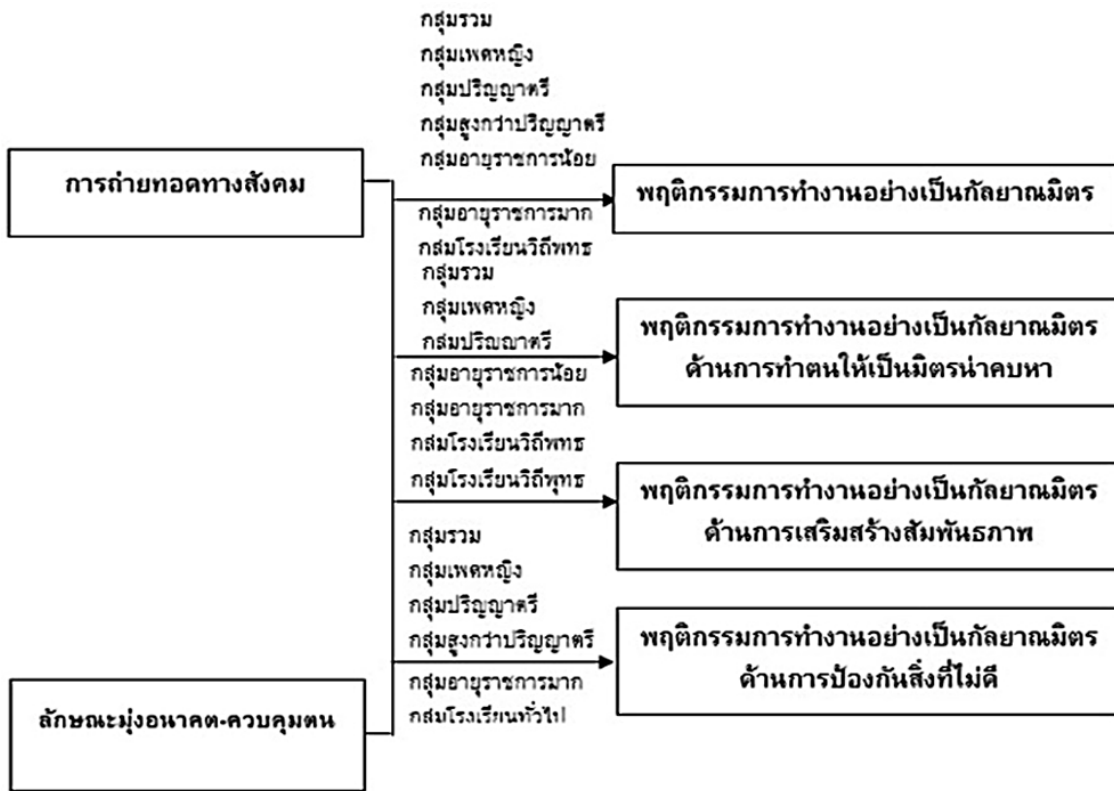
อย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการทำตนให้เป็นมิตรน่าคบหาแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระดังกล่าว ซึ่งพบในกลุ่มรวม และในกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มปริญญาตรี กลุ่มโรงเรียนวิถิพุทธ และกลุ่มอายุราชการน้อย ซึ่งถือว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อ 2 บางส่วน (ภาพประกอบ 3)

ภาพประกอบ 3 ผลปฏิสัมพันธ์แบบสองทางที่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 2

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง พบว่า ตัวแปรพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศหญิง กลุ่มปริญญาตรี กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี กลุ่มอายุราชการน้อย กลุ่มอายุราชการมาก และกลุ่มโรงเรียนวิถิพุทธ สำหรับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการทำตนให้เป็นมิตรนำคบหา พบว่าแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศหญิง กลุ่ม

ปริญญาตรี กลุ่มอายุราชการน้อย กลุ่มอายุราชการมาก และกลุ่มโรงเรียนวิถิพุทธ พฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพ พบว่าแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองเฉพาะในกลุ่มโรงเรียนวิถิพุทธ ส่วนพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการป้องกันสิ่งที่ไม่ดีพบว่าแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศหญิง กลุ่มปริญญาตรี กลุ่มอายุราชการน้อย กลุ่มอายุราชการมากและกลุ่มโรงเรียนทั่วไป ซึ่งถือว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อ 3 บางส่วน (ภาพประกอบ 4)

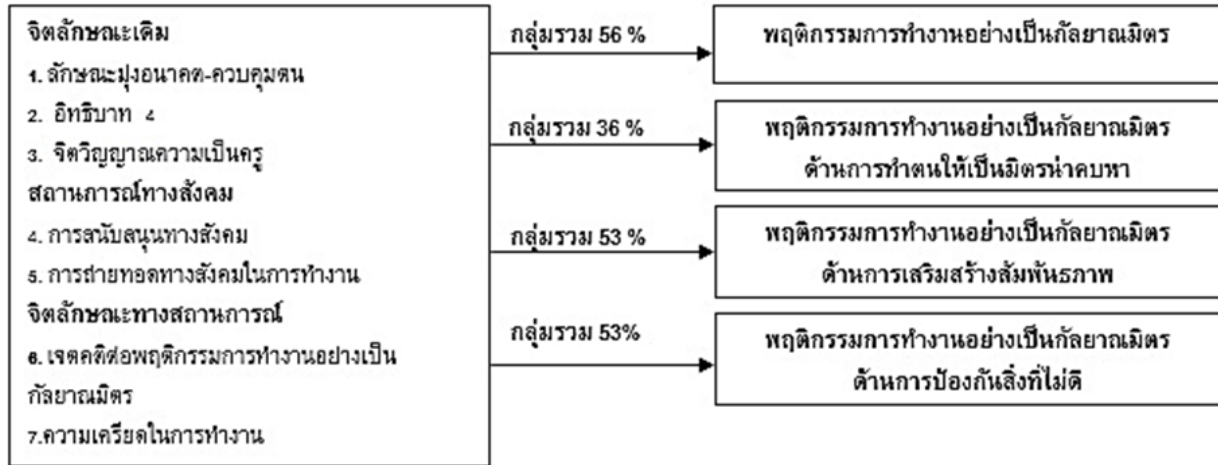

ภาพประกอบ 4 ผลปฏิสัมพันธ์แบบสองทางที่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 3

4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานและอิทธิบาท 4 ทั้งในด้านรวมและ 3 ด้านย่อย จึงสรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์ที่ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 4

5. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน พบว่าตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน อิทธิบาท 4 จิตวิญญาณความเป็นครู การสนับสนุนทางสังคม การถ่ายทอดทาง

สังคมในการทำงาน เจตคติต่อพฤติกรรมการทำงาน อย่างเป็นกัลยาณมิตร และความเครียดในการทำงาน ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการทำงาน อย่างเป็นกัลยาณมิตรได้ร้อยละ 56 และทั้ง 7 ตัวแปรสามารถ ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการทำงาน อย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการทำตนให้เป็นมิตรนำคบหา ด้าน การเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพ และด้านการป้องกันสิ่งที่ไม่ดีได้ร้อยละ 36, 53 และ 53 ตามลำดับ (ภาพประกอบ 5)

ภาพประกอบ 5 ผลการทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรและด้านย่อย 3 ด้าน ของข้าราชการครู โดยใช้ตัวแปรชุดจิตลักษณะเดิม ตัวแปรชุดสถานการณ์ทางสังคม และตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์

6. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าการทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิม ลักษณะสถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ร่วมกันสามารถทำนายพฤติกรรมอย่างเป็นกัลยาณมิตรในด้านรวมและ 3 ด้านย่อย คือด้านการทำตนให้เป็นมิตรนำคบหา ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพ และด้านการป้องกันสิ่งที่ไม่ดีได้ร้อยละ

56, 36, 52 และ 53 ตามลำดับ ในกลุ่มรวม ดังแสดงในตาราง 1 พบตัวทำนายที่สำคัญ คืออิทธิบาท4 ($\beta=.420$) จิตวิญญานความเป็นครู ($\beta=.256$) การสนับสนุนทางสังคมในการทำงาน ($\beta=.141$) และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ($\beta=.135$)

ตาราง 1 ผลการทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรในด้านรวมและด้านย่อย 3 ด้าน ด้วยตัวทำนายกลุ่มจิตลักษณะเดิม ลักษณะสถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์

พฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร	ตัวทำนาย	Beta (β)	R ²
ด้านรวม	2,3,4,1	.420, .256, .141, .135	.56
ด้านการทำตนให้เป็นมิตรนำคบหา	2,4,3,5	.395,.210,.189,-.103	.36
ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพ	2,3,4,1	.376,.253,.171,.133	.52
ด้านการป้องกันสิ่งที่ไม่ดี	1,2,3	.439,.267,.189	.53

หมายเหตุ : ตัวทำนาย 7 ตัวแปร ได้แก่

- 1 หมายถึง ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
- 2 หมายถึง อิทธิบาท 4
- 3 หมายถึง จิตวิญญานความเป็นครู
- 4 หมายถึง การสนับสนุนทางสังคมในการทำงาน
- 5 หมายถึง การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน
- 6 หมายถึง เจตคติต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร
- 7 หมายถึง ความเครียดในการทำงาน

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่าข้าราชการครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการทำตนให้เป็นมิตรนำคบหาสูง พบในกลุ่มปริญญาตรี และกลุ่มโรงเรียนวิถีพุทธ ข้าราชการครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง จะมีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการป้องกันสิ่งที่ไม่ดีสูง พบในกลุ่มปริญญาตรี และข้าราชการครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ถ้ามีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง จะมีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรด้านการป้องกันสิ่งที่ไม่ดีสูง พบในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ผลการวิจัยในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครู โดยผู้ที่มีจิตลักษณะเดิมสูง แม้จะมีลักษณะสถานการณ์ทางสังคมไม่ว่าจะต่ำหรือสูงก็จะมีพฤติกรรมอย่างเป็นกัลยาณมิตรสูงได้ ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520) กล่าวไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนซึ่งเป็นจิตลักษณะเดิมนี้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการปฏิบัติงานอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงานนั้นมีผลต่อความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของบุคคลในอนาคต ความสำเร็จในแต่ละขั้นก็จะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลพยายามปฏิบัติงานในขั้นต่อไปให้สำเร็จเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขั้นสุดท้าย และในขณะเดียวกัน ความล้มเหลวของการปฏิบัติงานในขั้นต้นๆ ก็จะทำให้บุคคลไม่สามารถทำงานในขั้นต่อไปได้ นอกจากนี้ยังได้พบผลการวิจัยที่สนับสนุนความเกี่ยวข้องของสองตัวแปรนี้ในลักษณะที่เสริมกันด้วยคือ งานวิจัยของ วิรติ ปานศิลา (2542) ที่ทำการศึกษาคำเกี่ยวข้องของจิตลักษณะกับพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบลในภาคเหนือของไทย พบว่าพฤติกรรมการทำงานของราชการที่เป็นบุคลากรสาธารณสุขโดยรวม มีความเกี่ยวข้องกับการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ยิ่งบุคลากรในกลุ่มดังกล่าวมีการ

มุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูงขึ้น ก็ยิ่งมีพฤติกรรมการทำงานมากขึ้นตามไปด้วย และงานวิจัยของ เรวัต สดมณี (2544) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีกำลังพลในสายงานปลัดบัญชี พบว่ากำลังพลในสายงานปลัดบัญชีที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง จะมีพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมสูงกว่ากำลังพลในสายงานปลัดบัญชีที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ เมื่อแยกพิจารณาแต่ละหน่วยพบว่ามีผลสอดคล้องกันในทุกหน่วยงาน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่า

1) ข้าราชการครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงและมีอิทธิบาท 4 สูง 2) ข้าราชการครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ถ้ามีอิทธิบาท 4 สูง จะเป็นผู้มีพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรสูง ผลการวิจัยในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครู ผู้ที่มีจิตลักษณะเดิมสูง มีลักษณะสถานการณ์ทางสังคมไม่ว่าจะต่ำหรือสูง (เช่น การสนับสนุนทางสังคม) เป็นผู้มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่าผู้ที่มีจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ทางสังคมในลักษณะอื่นๆ ผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่าตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้บางส่วน งานวิจัยที่สนับสนุนจากการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม เช่น งานวิจัยของ รุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2536) ที่ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมกับความพึงพอใจในการทำงานของครู พบว่า ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงจะมีความรู้สึกต่องานตามสภาพความเป็นจริงสูงกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ งานวิจัยของ ศิราภรณ์ สุขศีลล้าเลิศ (2550) พบว่าครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้บริหารสูง มีความสามารถในการเป็นครูยุคปฏิรูปการศึกษามากกว่าครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากผู้บริหารต่ำ และงานวิจัยที่สนับสนุนจากการศึกษา อิทธิบาท 4 เช่นงานวิจัยของ สุวดี แยมเกษร (2547) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูตามแนวปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติพบว่า ครูที่มีอิทธิบาท 4 มาก จะมีพฤติกรรมการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ

สูงกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 น้อย โดยพบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ อ้อมเดือน สดมณี และคณะ (2549) ที่ศึกษาปัจจัยด้านจิตสังคม และความสุขที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของครู ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่า ครูที่มี อิทธิบาท 4 สูง มีพฤติกรรมการทำงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาดีกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ นอกจากนี้ยังพบผลที่น่าสนใจ คือ พบปฏิสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองคือ การสนับสนุนทาง สังคมและอิทธิบาท 4 ทั้งในด้านรวมและด้านการทำ ตนให้เป็นมิตรน่าคบในกลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มเพศชาย และกลุ่มโรงเรียนวิถียุทธ โดยพบผลไปในทิศทาง เดียวกัน คือข้าราชการครูที่ได้รับการสนับสนุนทาง สังคมสูงและมีอิทธิบาท 4 สูง จะเป็นผู้มีพฤติกรรม การทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร ทั้งในด้านรวมและ ด้านย่อย มากกว่าข้าราชการครูที่มีลักษณะอื่นๆ ผล ในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูที่ทำการสอนใน โรงเรียนวิถียุทธที่มีลักษณะทางสถานการณ์ทางสังคม สูงและลักษณะทางจิตสูงจะเป็นผู้มีพฤติกรรม การทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร มากกว่าผู้ที่มีลักษณะ ทางสถานการณ์ในการทำงานและลักษณะทางจิตใน ลักษณะอื่น ๆ

3. จากผลการวิเคราะห์ ข้อมูล พบ ว่า

1) ข้าราชการครูที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมสูงและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง 2) ข้าราชการครูที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมต่ำ ถ้ามีลักษณะมุ่ง อนาคต-ควบคุมตนสูง จะเป็นผู้มีพฤติกรรมการทำงาน อย่างเป็นกัลยาณมิตรสูง ผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่า ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้บางส่วน งานวิจัยที่สนับสนุน การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน เช่น งานวิจัย ของ สมศักดิ์ สีตากลุทธิ์ (2545) ศึกษาปัจจัยการ ถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์ วิชาชีพและพฤติกรรมปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทครู เน้นแนว พบว่าผลการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ ครูส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อเอกลักษณ์วิชาชีพครู และพฤติกรรมปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทครู เน้น แนวซึ่งได้รับประสบการณ์การถ่ายทอดทางสังคมเชิง วิชาชีพครูในระหว่างศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูและ ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน ในงานวิจัยของ

จุฑารัตน์ กิตติเขมากร (2553) ที่ศึกษาปัจจัยทาง จิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานด้าน ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานและด้านความมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าการถ่ายทอดทางสังคมเป็น ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทั้งสองด้าน งานวิจัยที่สนับสนุนการศึกษาลักษณะมุ่งอนาคต- ควบคุมตนเช่นงานวิจัยของ เรวัต สดมณี (2544) ได้ ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการทำงาน อย่างมีจริยธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีกำลังพลในสาย งานปลัดบัญชี พบว่ากำลังพลในสายงานปลัดบัญชี (กลุ่มรวม) ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมี พฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมสูงกว่ากำลังพล ในสายงานปลัดบัญชี (กลุ่มรวม) ที่ได้รับการสนับสนุน ทางสังคมต่ำ นอกจากนี้ยังพบผลที่น่าสนใจ คือ พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสองคือการ ถ่ายทอดทางสังคมและมีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุม ตนในด้านรวมและด้านย่อยทุกด้านในกลุ่มโรงเรียนวิถียุทธ มีค่าการทำนายโอกาสที่จะเกิดความแปรปรวน ในพฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร ด้าน รวมและด้านย่อยทุกด้าน ผลในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า ประเภทโรงเรียนอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครูด้วย

4. ตัวแปรต่าง ๆ สามารถร่วมกันทำนาย พฤติกรรมการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตรของ ข้าราชการครูได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยตัวแปรที่สำคัญที่สามารถทำนายพฤติกรรม การทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร คือ อิทธิบาท 4 จิตวิญญาณความเป็นครู การสนับสนุนทางสังคมใน การทำงาน และลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา ญ วันจันทร์ (2539) ศึกษาผลของหลักอิทธิบาท 4 ที่มีต่อ ประสิทธิภาพในการทำงานของครู พบว่าความเชื่อ ทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ อิทธิบาท 4 เจตคติต่อ วิชาชีพครู ความเชื่ออำนาจภายในตน แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสอนในการ ทำงานของครู งานวิจัยของ กนิษฐา ตันตพันธ์ (2541) ศึกษาลักษณะทางจิตสังคมและลักษณะทาง พุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมให้การ

พยาบาลตามบทบาทวิชาชีพ พบว่า เอกลักษณ์ บทบาทเชิงวิชาชีพ ปฏิสังสรรค์ถ่ายทอดเชิงวิชาชีพ อธิปไตย 4 สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรม การให้การพยาบาลได้ร้อยละ 22.08 งานวิจัยของ สุวดี แยมเกษร (2547) พบว่า ความสุขใจ การยอมรับ นวัตกรรม อธิปไตย 4 สามารถร่วมกันทำนาย พฤติกรรมการสอนของครูตามแนวปฏิรูปการศึกษา แห่งชาติในกลุ่มรวมทำนายได้ร้อยละ ซึ่งสอดคล้องกับ อ้อมเดือน สดมณี และคณะ (2549) ศึกษาปัจจัยด้าน จิตสังคมและความสุขใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การทำงานของครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่า อธิปไตย 4 เป็นตัวแปรที่สำคัญเป็นอันดับสองที่ สามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานของครูตามแนว ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 14 กลุ่มจาก 19 กลุ่ม แต่เป็นตัวแปรอันดับหนึ่ง ที่สามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานของครูตามแนว ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาในกลุ่มครูที่มีการศึกษาต่ำ กว่าปริญญาตรี งานวิจัยของ เรวัต สดมณี (2544) ที่ ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการทำงาน อย่างมีจริยธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีกำลังพลในสาย งานปลัดบัญชี พบว่า ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม ร่วมกับวิถีชีวิตทางพุทธ ศาสนคติต่อพฤติกรรม การทำงาน และลักษณะมุ่งอนาคตสามารถทำนาย พฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของกำลังพลใน สายงานปลัดบัญชีได้ถึงร้อยละ 71.20 สอดคล้องกับ ศุภวดี บุญญวงค์ และคณะ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยเชิง เหตุและผลของพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์พบ ว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับ 2 เมื่อร่วมกับชุดตัวแปรสถานการณ์รวม 3 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ได้ร้อยละ 19.7 ในกลุ่มรวม

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ข้าราชการที่ควรได้รับการส่งเสริมและ กระตุ้นให้มี พฤติกรรมการทำงานอย่าง เป็น กัลยาณมิตรเป็นลำดับต้น ๆ ได้แก่ ข้าราชการที่อยู่ใน สถานการณ์ในการทำงานเช่นการสนับสนุนทางสังคม และการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานที่ค่อนข้าง

น้อย และมีลักษณะทางจิตเช่น ลักษณะมุ่งอนาคต- ควบคุมตน และอธิปไตย 4 ค่อนข้างต่ำ มักจะเป็นผู้มี พฤติกรรมการทำงานการทำงานอย่าง เป็นกัลยาณมิตร น้อยกว่าข้าราชการที่มีลักษณะอื่น ๆ

2. ในข้าราชการครูที่มีอายุราชการน้อยพบว่า หากได้รับการสนับสนุนทางด้านสังคมต่ำ แต่มี อธิปไตย 4 สูงจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่าง เป็นกัลยาณมิตรมากกว่าลักษณะอื่นๆ ซึ่งหมายถึงการ สนับสนุนให้ข้าราชการในกลุ่มนี้ได้รับการอบรม ทางด้านจิตลักษณะ อันประกอบด้วยหลักธรรมที่ นำไปสู่ความสำเร็จ 4 ประการอันได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ส่งเสริมการอบรมในข้าราชการครูที่ บรรลุใหม่ และจัดกิจกรรมการเข้าวัด เพื่อประกอบ ศาสนกิจต่างๆ เพื่อให้ได้ซึมซับหลักธรรมตามคำสั่ง สอน ที่สามารถพัฒนาจิตใจ นอกจากนี้ยังพบผลที่ น่าสนใจในกลุ่มกลุ่มโรงเรียนวิถีพุทธ มีความ แปรปรวนใน พฤติกรรม การทำงานอย่าง เป็น กัลยาณมิตรทั้งด้านรวมและด้านย่อย ผลในส่วนนี้ แสดงให้เห็นว่าในโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งส่งเสริมให้ ข้าราชการครูได้รับรู้ถึงแหล่งบุคคลที่จะให้ความ ช่วยเหลือด้านอารมณ์ หรือส่งเสริมให้คนในองค์กรได้ แสดงความรัก ความเห็นใจ และความเอื้ออาทร เห็น คุณค่า และได้ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และ ยังเป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ใน โรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนา ลักษณะทางจิต ของข้าราชการครู ประเภทโรงเรียนดังกล่าวเป็น ต้นแบบในการทำวิจัย จัดการประชุมสัมมนาศึกษา ดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการ พัฒนามากยิ่งขึ้น

3. จากการวิจัยพบว่าตัวทำนายที่สำคัญที่เข้า สมการเป็นอันดับ 1 และ 2 ในการทำนายพฤติกรรม การทำงานอย่าง เป็นกัลยาณมิตรทั้งด้านรวมและด้าน ย่อยทั้ง 3 ด้าน คือ อธิปไตย 4 และ จิตวิญญาณ ความ เป็นครู เนื่องด้วยอธิปไตย 4 เป็นองค์ธรรมเด่น ที่ตรงกับลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล องค์ธรรมที่เด่น จะปลูกฝังองค์ธรรมด้านอื่นๆ ให้เกิดขึ้น หลักอธิ ปไตย 4 จะโน้มนำให้บุคคลประสบผลสำเร็จ จึงเป็น ปัจจัยที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวครู เช่นเดียวกับ ปาเจคค์และเบลล์ (Pajak & Blaise, 1989) ที่กล่าว

ว่า จิตวิญญาณครูจะทำให้ครูประกอบอาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูที่มีจิตวิญญาณมักจะมีความเป็นมิตร ดูแลเอาใจใส่ เข้าใจ ยอมรับและอดทนต่อนักเรียนของตน ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาหรือสถานศึกษาที่ผลิตบุคลากรทางการศึกษาควรเสริมสร้างให้ครูได้เข้าใจถึงหลักธรรม “อิทธิบาท 4” และจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อให้ข้าราชการมีพฤติกรรมอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยการจัดกิจกรรมฝึกอบรม สร้างโปรแกรมฝึกอบรมหรือฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. การออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการทำงานอย่าง เป็นกัลยาณมิตร และคุณลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมการทำงานอย่าง เป็นกัลยาณมิตร เงื่อนไขของการมีพฤติกรรมการทำงานอย่าง เป็นกัลยาณมิตร โดยอาจทำในกลุ่มย่อยในโรงเรียนวิถีพุทธ

2. นำข้อค้นพบที่สำคัญโดยเฉพาะผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนที่พบว่า ตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่าง เป็นกัลยาณมิตร เป็นอันดับแรกสูงสุดมี 3 ตัวคล้ายคลึงกัน ได้แก่ อิทธิบาท 4 การสนับสนุนทางสังคม และจิตวิญญาณความเป็นครู จากผลดังกล่าวจึงควรนำมาผลิตเป็นแนวทางการทำงานอย่าง เป็นกัลยาณมิตรของข้าราชการครู โดยใช้เนื้อหาจากความสำคัญและความหมายของทั้ง 3 ตัวแปร รวมถึงการส่งเสริมการดำเนินการในโรงเรียนวิถีพุทธ หรือการส่งเสริมการฝึกอบรมในแนวพระพุทธศาสนา สำหรับข้าราชการครูบรรจุใหม่และข้าราชการครูอื่นๆ ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา ตันตพันธ์. (2541). *ลักษณะทางจิตสังคมและลักษณะทางพุทธที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ*. ปริญญาโท วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (2541). *ลักษณะทางจิตสังคมและลักษณะทางพุทธที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ*. ปริญญาโท วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ศาสตราจารย์ ประยูกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กองการวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ. (2542).

การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเด็กด้านการช่วยเหลือผู้อื่นเสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา.

เอกสารรายงานการวิจัยทางการศึกษาอันดับที่ 225/2542). กรุงเทพฯ :

กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฑารัตน์ กิตติเชษมากร. (2553). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานด้านความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติงานและด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

ปริญญาโท วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (2553). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานด้านความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติงานและด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

ฉัตรชัย เสนสาย.(2554). *อิทธิพลของกัลยาณมิตรโยนิโสมนสิการความเชื่อในกุศลกรรมบถ10 และปัจจัยทางจิตที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน*. ปริญญาโท วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (2554). *อิทธิพลของกัลยาณมิตรโยนิโสมนสิการความเชื่อในกุศลกรรมบถ10 และปัจจัยทางจิตที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน*. ปริญญาโท วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2541). *รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interaction Model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์*. วารสารทันตภิบาล, 10(2).

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานวิจัย ฉบับที่ 21*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

- ปริญญา ณ วันจันทร์. (2539). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างลักษณะทางพุทธศาสนา ลักษณะทางจิตและผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของครูและพยาบาล. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตา ศรีสร้อย. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างกัลยาณมิตรธรรมของครู กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เพชรวรรณ ครุฑนาค. (2542). ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิดามารดา ครู และผู้ใหญ่ทั่วไปในทัศนคติ ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนราชวินิตมัธยม กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรตณณ เพชรวิวรรณ์. (2545). การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งทิพย์ สมารักษ์. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชีวสังคมและจิตวิทยากับความพึงพอใจในการทำงานของครูประถมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันในจังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เรวัต สดมณี. (2544). ปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมศึกษากรณีกำลังพลในสายงานปลัดบัญชี. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- วิรัตน์ ปานศิลา. (2542). การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานจิตลักษณะและการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบลในภาคเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริภรณ์ สุขสีลล้าเลิศ. (2550). คุณลักษณะความทันสมัยและการสนับสนุนทางสังคมที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเป็นครูยุคปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2547). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์.
- ศุภวดี บุญญวงค์ และคณะ. (2552). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์. รายงานการวิจัย ทนุสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สมศักดิ์ สีตากลุฑฤทธิ์. (2545). ปัจจัยการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์วิชาชีพ และพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูแนะแนว. ปรินญาณิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิจัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2556, มีนาคม). 8ความเชื่อมั่นครูไทย ปี 2556. สืบค้นจาก http://suandusitpoll.dusit.ac.th/UPLOAD_FILES/POLL/2557/25571389763071.pdf

- สุนน อมรวิวัฒน์. (2530). *การสอนโดยสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- สุวดี แยมเกสร. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของตามแนวปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ*. ปรินญานินพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมรวิรัช นาคทรพรพ. (2540). *ความฝันของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตะวันออก.
- อ้อมเดือน สดมณีและคณะ. (2549). *ปัจจัยด้านจิตสังคมและความสุขใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 106. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Magnusson, D., & Endler, N. S. (1977, April). *Personality at the Crossroad: Current Issues in Intersectional Psychology*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associated Publishers.
- Pajak, E., & Blaise, J. (1989). The impact of teacher's personal lives on professional role enactment: A qualitative analysis. *American Educational Research Journal*, 26 (2), 283-310.